

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ   ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ДЕРЖАВНА ВИЩА ТЕХНІЧНО-ЕКОНОМІЧНА ШКОЛА
ІМЕНІ БРОНІСЛАВА МАРКЕВИЧА (ПОЛЬЩА)
ЛЮБЛІНСЬКА ШКОЛА ВИЩА (ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КАРДИНАЛА СТЕФАНА ВИШИНСЬКОГО
(ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-
практичної конференції
«РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА»

ТЕРНОПІЛЬ - 2018

Хоменко Г. В.	
Загальнодидактичні принципи вивчення літератури постмодернізму.....	343
Cwer A. M.	
Academic teacher of the 21 st century. Master-student relations in reality of higher education facilities in Poland.(reflective approach).....	345
Çecelek G.	
Permanente doskonalenie kompetencji współczesnego nauczyciela jako warunek niezbędny efektywnej edukacji włączającej skierowanej na ucznia biednego.....	347
Чекригіна Г. Б.	
Ефективне використання інформаційно-комунікаційні технології у навчально-виховному процесі в контексті оновлення ПТО.....	349
Чопик С.В.	
Соціально-психологічний тренінг як метод підвищення психологічної компетентності педагогів.....	351
Чорна І.М.	
Психологічна компетентність педагога в умовах інклюзивної освіти.....	353
Шамне А. В., Шолом К. Г.	
Мотиваційний компонент учбово-професійної діяльності студентів при вивченні психологічних дисциплін	356
Шевченко О. М.	
Особистісна компетентність педагога.....	358
Шпарик О.М.	
Впровадження інноваційних технологій у шкільну освіту: досвід китайських педагогів.....	361
Щегельська А. М.	
Інноваційні технології – шлях до оновлення і вдосконалення навчання.....	363
Щербяк Ю.А.	
Основні компоненти формування інклюзивної компетентності педагога.....	365
Яковишин Р. Я.	
Вітчизняний досвід розвитку освітньої сфери в Галичині другої половини ХІХ століття.....	367
Янкович О. І.	
Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування колективу класу.....	370
Яценко Д. С.	
Формування навчально-виховних та полікультурних компетенцій учнів з використанням краєзнавчих матеріалів.....	372

Петровская Л. А. Компетентность в общении: Социально-психологический тренинг / Л.А. Петровская. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1989. – 400 с.

Рудестам К. Групповая психотерапия / К. Рудестам. – СПб.: Питер, 2000.

Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2004. – 179 с.

УДК 159.9:376-056.26

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Чорна І.М.

На етапі реформування системи освіти в Україні, зокрема екстраполяції нових методів роботи в освітній простір загальноосвітньої школи, психологічна компетентність вчителя набуває особливої актуальності. Забезпечення якості освітнього процесу в умовах інклюзії вимагає високого рівня розвитку психологічної компетентності вчителя в роботі із дітьми з особливими потребами. Проте на даний час в навчальних планах підготовки вчителів за різними спеціальностями не передбачено відповідних дисциплін, вивчення яких в достатній мірі забезпечувало б формування психологічної компетентності майбутнього вчителя в умовах інклюзивної освіти. Навіть у навчальних планах підготовки майбутніх психологів, які мають стати основними модераторами та консультантами вчителів у даному процесі, частка таких дисциплін в середньому складає лише 5%.

Термін «компетентність» походить від латинського «competere» – відповідати певним вимогам, бути здатним. Похідним є слово «competentia», яке латиною означає питання, щодо яких людина добре обізнана, володіє знаннями й досвідом [2, с. 10].

В. В. Ткаченко вважає, що психологічна компетентність вчителя полягає у забезпеченні ефективною педагогічною взаємодією; висловлювати «Я – позицію», висловлювати свою думку без оцінювання особистості; ефективного спілкування.

Олександр Кочерга розглядає психологічну компетентність педагога як набуті основ знань із загальної, вікової, педагогічної, соціальної психології та досвіду (набутого під час педагогічної практики, власної професійної діяльності та підвищенні кваліфікації, необхідних для ефективної педагогічної роботи. Побудова моделі психологічної компетенції педагога, на думку

автора, має спиратися на засади, що дозволяють успішно вирішувати професійні задачі [1].

Проблему психологічної компетентності, психологічної культури вчителя досліджували ряд науковців, зокрема К. О. Абульханова-Славська, Б. Г. Ананьєв, Г. О. Балл, І. Д. Бех, В. С. Біблер, В. І. Войтко, Л. В. Долинська, І. А. Зязюн, М. В. Левченко, О. М. Леонтьєв, С. Д. Максименко, Г. М. Мешко, О. І. Мешко, В. Д. Проскура, В. В. Рибалка, Р. І. Скульський, О. С. Созонюк, Н. В. Чепелева, І. М. Чорна, В. Д. Шадріков інші. Проблеми інклюзивної компетентності присвячені роботи К. П. Бовкуш, В. А. Гафткович, В. А. Гладуш, О. Є. Гордійчук, О. Кучерук, Р. П. Попелюшко, А. І. Яблонська, Л. Яценюк.

Проте проблема психологічної компетентності педагога інклюзивного класу досліджена ще недостатньо.

Мета: обґрунтувати необхідність формування психологічної компетентності вчителя до роботи в умовах інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Ми провели дослідження рівня сформованості психологічної готовності вчителів до роботи в умовах інклюзивної освіти. Обсяг вибірки 100 респондентів із стажем роботи понад 10 років (Табл. 1).

Структура психологічної готовності вчителів до роботи в умовах інклюзивної освіти складається із чотирьох компонентів: когнітивного, емоційного, мотиваційного, вольового.

Когнітивний компонент включає в себе психологічну компетентність вчителя: знання про психологічні особливості, симптоматику діагнозів дітей із особливими потребами, зміст та особливості роботи. Знання методики викладання навчальної дисципліни в інклюзивному класі у відповідності до діагнозу дитини із особливими потребами.

Емоційний компонент включає в себе характеристику емоційних станів вчителя, пов'язаних із роботою в інклюзивному класі (оцінювання здійснюється прямо пропорційно до позитивних емоційних станів).

Мотиваційний компонент включає в себе характеристику глибини та усвідомленості значення інклюзивної освіти в умовах загальноосвітнього навчального закладу, ролі та ступеня відповідальності вчителя у цьому процесі, налаштованість на даний вид діяльності.

Вольовий компонент включає в себе характеристику ступеня готовності докладати зусилля для роботи в нових умовах, здійснювати перепідготовку для забезпечення якості процесу інклюзивної освіти.

Таблиця 1.

Рівень сформованості психологічної готовності вчителів до роботи в умовах інклюзивної освіти

Рівні	Компоненти									
	Когнітивний		Емоційний		Мотиваційний		Вольовий		Разом:	
	а.к.	у%	а.к.	у%	а.к.	у%	а.к.	у%	а.к.	у%
Високий	4	4	8	8	44	44	12	12	17	17
Середній	2	2	2	2	50	50	82	82	34	34
Низький	94	94	90	90	6	6	6	6	49	49
Всього:	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

На основі аналізу результатів дослідження встановлено, що у 49 % низький рівень сформованості, у 34% середній рівень сформованості, у 17 % респондентів високий рівень сформованості психологічної готовності до роботи в умовах інклюзивної освіти.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок.

Аналіз результатів теоретичного та експериментального досліджень дають нам підстави стверджувати, що для реалізації ефективної системи інклюзивної освіти необхідно:

1. Впровадження інклюзивної моделі навчання в загальноосвітніх закладах вимагає висесення коректив у зміст підготовки фахівців для сфери освіти.

2. Необхідно розробити логістику підготовки вчителя до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання.

3. У навчальні плани підготовки фахівців за педагогічними спеціальностями необхідно ввести навчальні дисципліни: патопсихологія, дефектологія, логопедія, сугестопедія, основи інклюзивної освіти, методика викладання (предмету) в інклюзивному класі.

4. В навчальні плани підготовки психологів необхідно ввести навчальні дисципліни: патопсихологія, дефектологія, логопедія, сугестопедія, основи інклюзивної освіти, методика викладання в інклюзивному класі, психологічний супровід в інклюзивних класах, психологічний супровід дітей з функціональними обмеженнями та розладами емоційної сфери, екстрена психологічна допомога інші.

5. В навчальні плани підготовки фахівців за педагогічними спеціальностями, психологів необхідно ввести інклюзивну практику.

6. В штатний розпис школи ввести посаду психолога-дефектолога.

7. В навчальний план з підвищення кваліфікації вчителів ввести курс «Основи роботи в інклюзивному класі», зміст якого міститиме квінтесенцію навчальних дисциплін: патопсихологія, дефектологія, логопедія, сугестопедія, основи інклюзивної освіти, методика викладання (предмету) в інклюзивному класі.

8. В навчальний план з підвищення кваліфікації психологів необхідно ввести навчальні дисципліни: патопсихологія, дефектологія, логопедія, сугестопедія, основи інклюзивної освіти, методика викладання в інклюзивному класі, психологічний супровід в інклюзивних класах, психологічний супровід дітей з функціональними обмеженнями та розладами емоційної сфери, екстрена психологічна допомога інші.

9. В штатний розпис інститутів післядипломної педагогічної освіти ввести посади методистів з інклюзивної освіти.

Література

1. Кочерга О. Розвиток психологічної компетентності вчителя початкової школи // Олександр Кочерга // Рідна школа. – Київ, 2013. – №11. – С.53
2. Радченко Ю. Л. Система професійної компетентності майбутнього вчителя в необхідна умова його педагогічної майстерності / Ю. Л. Радченко // Інформаційний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації: матеріали наукового семінару 3 квіт. 2014 р., м.Київ: [у 2 ч.]. Ч.2 / Нац. акад. пед. наук України; редкол.: В.Г. Кремень, В. І. Луговий, О.І. Ляшенко та ін.] – К.: Ін-т обдарованої людини НАІПН України, 2014. – С. 167-173